

Tadas Snuviškis, VU

Aristotelis senovės Indijoje? Aristoteliškos vaišešikos filosofijos ištakos arba vaišešikos recepcija Vakarų tyrinėtojų darbuose

Pirmoje pranešimo dalyje ketinu pristatyti hipotezę, tvirtinančią aristoteliškos kategorijų teorijos ir indiškios mokyklos – vaišešikos mokymo apie *padārthas* artimumą. Šioji hipotezė postuluoja civilizacinius ryšius tarp Antikos ir Viduramžių laikotarpių Europos regiono ir tuometinės Indijos civilizacijos.

Antroje pranešimo dalyje pristatysiu aristotelišką vaišešikos recepciją Vakaruose. Aristotelio kategorijos ir vaišešikos *padārthos* pradėtos gretinti 1824 m., kai H. T. Colebrooke į anglų kalbą išvertė pagrindinius Kaṇādos „Vaišešikos sūtros“ terminus ir keletą sūtros teksto fragmentų. Sanskritiškiems vaišešikos terminams jis parinko lotyniškus Aristotelio terminijos atitikmenis. *Padārtha* išversta – *category* (arba *predicament, object of proof*), *dravya* – *substance*, *guṇa* – *quality*. Vėliau pagrindiniai vaišešikos terminai versti lotyniškais Aristotelio terminais ir kitose Vakarų kalbose, pvz., vokiškai– *Kategorie, Substanz*; rusiškai – *категория, субстанция*; rumuniškai– *categorie, substanță* ir t. t. Daugelis šiuolaikinių vaišešikos tyrinėtojų yra trumpai pasisakę apie šių teorijų giminingumą.

Vaišešikos terminų vertimai į Vakarų kalbas bei vaišešikos gretinimai su Aristotelium liudija Antikoje ir Viduramžiuose susiformavusios Aristotelio terminijos nepakeičiamumą Vakarų savimonėje iki šių laikų bei mūsų mąstymo priklausomumą nuo civilizacinės reikšmės asmenybių ir teorijų.